

POPOTNIK.

List za šoló in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslani knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljivo pošljati (frankirani) vredništvu (Reiserstrasse 8), naročnine, oznanila in reklamacije pa založništvu; tiskarju J. Leonu v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natise 10 kr.

Versko nravna vzgoja v narodni šoli.

(Daje.)

Verski čut, ki je vir globokega spoštovanja, ljubezni in hvaležnosti do boga, budi enake čute do starišev, učiteljev, do državnih in družbinskih oprav in cesarja: „Der Glaube an Gott heiligt und befestiget das Band zwischen Eltern und Kindern, zwischen Unterthanen und Fürsten; Unglaube löst alle Bande, vernichtet allen Segen“, pravi Pestalozzi. Iz verskega čuta izhaja mnogo drage dušne hrane. Cerkveni obredi, ki se vršé s petjem in godbo, najkrasnejše stavbe, ki so nastale v božjo slavo iz pobožnosti in globokega spoštovanja do boga, umetno dovršeni proizvodi slikarije in kiparstva, ki predstavljajo verske čine ali osebe in so nastali v pobožnem navdihnjenju umetnika, goje nam blago čustvo lepote, in baš vera in verski običaji so bili skozi stoletja povod razvijanju raznih umetnij.

Tudi značaj ima svojo hrano in podlago v verskih čutih. Če si predstavljamo bitje, ki ravna po najpopolnejših načelih v dovršeni doslednosti, hočemo pač tudi, da bi si pridobili taka nravna načela, po katerih bi mogli vedno dosledno ravnati, — da bi naše djanje in nehanje zmiraj vstrezalo nravstvenim zahtevam, in da bi enkrat najšli eno najvišje, popolno načelo, kateremu bi se vsa nižja načela podredila in po katerem bi se vsi naši nagibi, naša volja in djanje dali urediti. Iskanje tega načela je naša naloga na svetu, in bolj ko si bodemo prizadevali, si svoja nravstvena načela čistiti, tem popolnejše bode človeštvo postajalo, tem bolj bode bogu podobno. Beg pa, naš ideal, on je naše vodilo.

Nespametno je tedaj nabožni čut zatirati in verske obrede zasmehovati. Najslavnejši pedagogi stavijo vero na prvo mesto vzgojevalnih sredstev in najduhovitejši učenjaki so bili vselej tudi najpobožnejši ljudje. O Newtonu, možu, ki je sé svojim vidom naj globeje prošil uredbo vesolnega sveta, pripoveduje se, ka nikdar ni izgovoril božjega imena, da se ni odkril.

In naš uborni, a za vse dobro in lepo vneti narod, ki obstoji večidel iz priprostega zemljo obdelujočega ljudstva, koje ima, v vedni zvezi z naravo, najboljšo priliko, svoje nabožno čustvo gojiti, boga v naravi spoznavati in sree vžigati za njegovo bitje — baš takemu narodu je treba verskega krepila. V slabih letinah, v nesreči, tugi in žalosti potrebuje kmet tolažbe. Kje je bode

iskal, kakor v svojem pobožnem srcu. Naj tu opet Diesterweg govori: „Begleitet den Menschen in den Kampf des Lebens, sehet zu, was ihm leitender Angelpunkt wird. Etwa seine Fähigkeit im Kopfe zu rechnen, Winkel und Figuren auszumessen, alle Glieder seines Leibes namentlich aufzählen zu können? oder die Bekanntschaft mit allen Tomaten oder mit Amphibien, Insecten und Würmern? Diese Kenntnisse trösten den Vater nicht, wenn damit ausgestattet der Sohn in der Blüthe seiner Jahre dahin welkt, trösten den Sohn nicht, wenn der Vater vorangeht. „Der Herr hat's gegeben, der Herr hat's genommen.“ — Gott führt Alles herrlich hinaus“..... Solche Sprüche, solche Ueberzeugungen beruhigen, trösten, stärken und ermuthigen.“

Da je človeku versko-nravne vzgoje treba, smo preverjeni; razmotrovati hočemo le še prašanje, kako naj se v ljudski šoli versko-nravno vzgojuje. Že začetkom smo omenili, da je ves pouk le sredstvo v dosego cilja versko-nravne vzgoje. Iz tega sledi: 1. da se v vsakem predmetu ljudske šole da in mora vzgojevalno poučevati in 2. da nima samo katehet nalogo v ljudski šoli versko-nravnost gojiti, ampak tembolj učitelj. Nabožno čustvo je čustvo, ki ima v predstavljanju nadčutnega sveta, kojega središče je bog, svoj sedež. Vsak predmet torej, ki ima lastnost, zvezo človeških misli z nadčutnim svetom posredovati in na boga spominjati, more vzgojevati v versko-nravnem smislu. Da v tem obziru gre prvo in najvažnejše mesto veronauku, umevno je samo po sebi. Ali tu ima metodika veliko nalogo. Diesterweg je trdil, da se nobeden predmet v ljudske šole tako pomanjkljivo ne uči, nego veronauk. Če hoče učitelj v pravem duhu poučevati, mora božje resnice sam prav globoko čušiti: „Denn es muss vom Herzen gehen, was auf Herzen wirken soll,“ pravi Goethe.

Od učitelja in njegove nraavnosti je v prvi vrsti odvisno, kakšni uspehi se bodo v vzgoji dosegli.

V drugej vrsti treba se je izogibati vsega praznega besedičenja in posebno nerazumnega učenja na pamet. Tu velevala Milde: „Hütet euch in dem Religionsunterricht das Gedächtnis zur Hauptsache zu machen, denn auf diese Weise werdet ihr nicht Christen, sondern Pharisäer erziehen.“ Deca mora se že od mladih let vaditi v vseh čednostih: v kerščanski ljubezni, radodarnosti, čistosti, ponižnosti, resnicoljublju, zmernosti itd. A te ne dadó se podariti, ne priučiti, ampak vsejati se morajo v mlado srce. Od kod pa seme?

Nahaja se v zgodovini sv. pisma stare in nove zaveze, v legendah, parabolah, primerjavah in neusahljivem viru izrekov našega izveličarja.

Mnogo uk oživljajoče tvarine nam podaja tudi vsakdanje življenje; ondi zajemajmo in učimo deco v posnemanju blagega ter spoznavanju dobrega od zlega. — Veronauk in nraavnost uči se pri nas iz katekizma. Ves nraavstveni pouk v učenih stavkih katekizma pa je mrtev, ako se ne upira na izgled. Izgledi pa naj bi bili izborni, čisto zrno, da bodo tudi sejali čisto seme v otroško srce, iz kojega ima nastati plemenit sad, prost plevela in smeti.

Tako naj se decal vadi v vseh čednostih le iz golega notranjega nagiba, ne radi hvale ali graje.... Naj ljubi bližnjega, ker bog tako hoče; naj bude otrok radodaren in blagodejen, ne zato, da bi mu drugi dobrodelnost izkazovali, naj bude pravičen, ne da bi se izognil sitnosti prepira, ki iz krivičnosti

izhaja, naj bode ponižen, ne zato, ker je napuh poglavitni greh, ki se boče s peklenkim ognjem kaznoval itd.

Čednost goji se naj zgolj, ker je lepa in zahtevanje božje. Tako tedaj naj krščanski nauk vzgojuje! Ne s kaznijo in pekлом, ampak z ljubeznijo in **posredovanjem čistih pojmov čednosti**, prave lepote ter resnice, kajti nek znamenit pridigar pravi: „Die Tugend ohne Eigennutz lieben, das ist das Kennzeichen der wahren Hoheit der Seele und des christlichen Heldenmuthes.“ (Saurin, IV. zvezek, šte. 4.)

Na drugo mesto vzgojevalnih sredstev staviti smemo jezik. Pouk v materinem jeziku je pač najvažnejši, kajti od njega odvisen je pouk v vseh drugih strokah; dokler torej otrok ni vešč jezika, iluzorično je vse poučevanje, tedaj izgubi se tudi vzgojevalna moč vseh drugih predmetov. V tem obziru ima jezik prednost pred vsemi predmeti ljudske šole, neizvzimsi veronauka. — A če ozir jemljemo na golo stvarino jezikovnega pouka, vidimo, da so tudi jeziku mnogovrstni pripomočki v dosego verske nramnosti shranjeni. Koliko lepe snovi v to svrhu nam ponuja berilo z proizvodi domačih pisateljev in pesnikov, koliko nježnega zdravila in krepila je shranjenega za otroško dušo v narodnih rekih, ki se razlagajo na podlagi berila; in baš toliko prilike nam daje spisje, ako se v ta namen porabijo snovi etične vsebine. Celó slovnica se da vzgojevalno poučevati, če ne drugače, kedar se dajo izgledi za slovniške oblike in pravila.

Od jezika obrnimo se k prirodoslovju. „Kaj bi bil človek brez narave, kaj bi bil vsak od nas, ko bi ne bila narava resnična, ko bi ne celila ran, ki nam jih sekajo ljudje,“ tako govori nek znan pedagog in metodikar. V teh besedah pa je izrečeno, kakšen upliv ima narava na srce in čustvo. Res je, da se v prirodi rane celijo, beda in siromaštvo pozabi, srce blaži in veselje zajema. Priroda nam kaže najdovršenejše soglasje mej svojimi deli, ona je pozorišče najkrasnejših prikazni, izgled lepote in krasú. Ni tedaj boljšega sredstva v gojitev krasočustva, nego je spoznavanje prirode.

In če smo se svojimi ubornimi močmi uma vsaj trohico prirodnih skrivnosti sprevideli, čudom se moramo čuditi umetneju pravi, ter priznati, da mora biti neko višje bitje, ki je začetnik vseh nezapopadljivih čudežev.

V naravi spoznava se toraj bog. Kdor pa boga spozna, ve, česa mu je dolžán. Hvaležnost, globoko spoštovanje, strah in ljubezen bode srce tistega bogú izkazovalo, ki nima čutil naravi zaprtih. „Strah božji pa je začetek modrosti“, veli star pregovor.

Prirodoznanstvo povspešuje torej nabožno čustvo in nramno vzgojo.

Vsi drugi predmeti razdelé si nalogo versko-nramne vzgoje neenakomerno. Domovinoslovje in zemljepisje, ki nas uči domovino spoznavati, navdušuje nas, ter za njo vzbuja patrijotične čute ljubezni in hvaležnosti. Uči nas pa tudi v vesolnem svetu boga spoznavati ter izbuja blaga nabožna čustva.

Zgodovina predstavlja nam nastanek očetnjave in domovine, predočuje nam znamenite možé, krepke značaje, uzorne domoljube ter nas uči, kako modro in previdno je bog vodil človeštvo od generacije do generacije, kako je napredovalo, pa opet propadalo, kako je njegova pravičnost vse prav urejala, kaz-

novala in plačevala, poviševala in ponižavala, kako se je krivičnost in laž bojevala s pravičnostjo in resnico in kako je naposled vendar vse zapreke premagavši resnica s človeštvom zmagonosno iz boja izšla.

Te prikazni so tako urejene, da morajo na čustvo otroka blagodejno vplivati. Tu se spoznava bog v svoji mogočnosti, modrosti in neizmerni ljubezni do človeka, in otrok ne more kaj, da bi se navžil blagih čustev božjega strahu, hvaležnosti in ljubezni do boga. Izgledi v dovršenih slikah značaja pa mu morajo biti vzor v posnemanje in morajo zapustiti v otroški duši neizbrisljiv učinek, kajti „besede mičejo, a izgledi vlečejo.“

Računanje spodbuja učenca k resnicoljubiju vtrjuje mu s tem doslednost v mišljenju in djanju in tako vzgojevalno posreduje.

Risanje in pisanje budi krasočutje, blaži srce s predočevanjem lepih podob, ter vodi učenca do spoznavanja neumljive dovršenosti božje lepote.

Neizmerno vplivno moč ima petje na srce in čustvo. Človek bi pač moral imeti kamenito srce, da bi ga nežen glas pesmi ne genil. Spominjajmo se pravljic in bajk starodavnih narodov, ki pripisujejo petju čudne moči. Sirene so le sé svojim čudotvornim petjem mornarje na obrežje vabile, Orfej, grški pevec, omamila je s petjem najdivješe živali in s petjem spravil je svojo ljubljeno soprogo Eurydico iz spodnega sveta. Vemo dalje, kaj se govori o nemški Loreley in o naših vilah ter morskih deklicah. . . . . Vse to svedoči, da so narodi vselaj petje visoko cenili. Priznati moramo torej njegovo neizmerno vzgojevalno moč na srce in čustvo.

In če se od glasú abstrahira ter ozir jemlje na mnogovrstno vsebino pesmi — vidimo, da ima petje, gledé na vzgojevalno vrednost med predmeti eno prvih mest. Jako jedrnato ocenjuje Diesterweg petje: „Der wahre Gesang“, pravi, „schmelzt das Herz des Bekümmerten, entwaffnet den Kannibalen und trägt das Herz in die Nähe des Allgütigen.“ (Konec sledi.)

„Sveti Miklavž“ kot pedagog.

Pred vsem moramo temeljito naslikati njega osebo in navésti, da „sv. Miklavž.“ o katerem pišemo, ni tisti Mirrhški škof v Mali Aziji, ki je živel v IV. veku po Kr. in postal vsled svojih pastirskih čednostij uvrsten v število svetnikov, češenih po celem krščanskem svetu, zlasti še od privržencev vshodnjih obredov in veroizpovedanj. Ta častivredni cerkveni oče je bil brezdvomno dober pastir in prijatelj mladine, ter se znal za njo potegovati, da ga je hvaležno potomstvo priznalo v patrona stiskanih in obrambe potrebovajočih sirot. A ipak o njem danes ne mislimo pisati.

„Sveti Miklavž“, katerega imamo v mislih, privadil se je pojavljati v naši domovini vsako leto v noči od dné 5. do 6. grudna v vseh hišah, kjer se je prikazal božji blagoslov v vidnej postavi jasnih otročjih glav, in ljubi razdajati z nevidno roko različne darove, ki jih drugi dan deteta pod vajsničo odkrivajo. Zastonj grejo radovedna očesa izpod odeje, da bi zagledala, kedaj

se zaželjeni in s kopernenjem pričakovani gost prikaže. Zastonj se trudijo trepalnice, da bi očesa ne zadremala in pomirila vročo radovednost. „Sv. Miklavž“ si vé izbirati vedno taki trenutek, kedaj njegovi priljubenci že globoko v svanje pogrezneni blodijo o njegovej sivej bradi, palici in škofovski kapi, o neizčrpanej vreči z prerasnimi neštevilnimi darovi, ki jih tajno podtika pod vajs-nice, kar také dobro razumi. Nekdaj je bil navajen porazdavati gibance in kolače močno podobno domačemu pecivu; včasih je prinesel tudi vejo iz brezja v spomin tistim, ki so takih pogroženj najbolj zasluževali, ter tako pokazal, da je s hišnimi razmerami dobro seznanjen. Danes nabira darove navadno po manj ali bolj slovečih cukrarnah, štacunah in sejmih, ter včasih celo pozablja odvzeti iz peciva in sladkarij napise, da ga izdajajo, kje jih je nakupil. — Še več, po velikih mestih pojavlja se včasih v mešnej opravi in papirnatej škofovski kapi, na strah dobrih in zlobnih detet spremljan od našemanega črnega zlodja.*)

V poslednjem času pak se pokazuje „sv. Miklavž“ v nekaterih hišah še bolj praktičen, dokazujoč, da dnevne potrebe segajo celo v také oddaljene, nebeške pokrajine. Namesto sladkarij in igrač kupuje često le to, kar je obdarovaneem najpotrebnejše, počensi od peres, svinčnikov, zvezkov in knjig in končajoč z toplimi pozimskimi ogrinjali, ter od fantov močno zaželjenimi škornji z visokimi golenicami itd. Tej praktičnosti „sv. Miklavža“ pa se nikako ne čudimo. On namreč predobro vé, da so sedaj slabi časi in da ni le enkrat treba odložiti nadomestitev oguljene zimske obleke na najpoznejši čas meseca grudna, v katerem mu pride še drugi sveti v pomoč, ki sicer ni vršten niti v rimskem, niti v katerem drugem koledaru, a pozdravljen z hrepenenjem od vseh stanov, imenovan „Prvim svetim“. Zbog tega ne zamoremo grajati „sv. Miklavža“, da iz razlogov varénosti ne navaja obdarovance na prebitečnost, marveč se zadovoljuje z prijetnostjo, koju jim napravlja pogled zaželjene nove obleke, v katerej žepu se navadno znajde vedno kak rožič, žemljica, jabolko, režič, par orehov ali kostanjev. Ne bomo se dolgo pomujevali nad rododarnostjo „sv. Miklavža“ niti preiskovali, od kod mu je postalo lastno: imeti take posebnostne običaje. Omenimo samo, da ga po drugih krajih drugi svetniki nadomeščujejo v tej vlogi. Na Nemškem je samo „Najsvetejše Detete Jezus“ navajeno kot „Christkindel“ obiskovati hiše in obdarjati deteta. V Alzaciji tovariši mu v takih obhodih celo Belcebub z brezovko za razposajene otroke. Po drugje raznašajo „Trije kralji“, ki so prinesli novorojenemu Odrešeniku darove v zlatu, kadilu in miri, menj dragocene, toda še vedno vrednostne darove nedolžnim otročičem, katerih nobeden Herodež ne zalezuje. V Angliji so privajeni otroci nastaviti svoje nogavice pri postelji, kjer po čudnem običaju sveti modri v to-le obleko polagajo svoje darove. Ta angleški običaj se je po naselbinah udomačil po vsem svetu in Bret-Harte, proslavljeni kalifornijski novelist, opisal je v enej iz svojih najodbranejših slik, kakó po nalivu vode na pridelkih poškodovani gorjanci poslednje novee skladajo, da bi na reomatizmu in vročnici trpečemu sinu tovariša nakupili igrač, po katere eden vsredi temne noči za dvě milj

*) Naravnost povemo, da se nam ta novi običaj dozdeva kaj nepoetičen in manj prislusen z njegovo idealno vlogo nevidnega in povsod udomačenega oskrbnika dobrih otrok. Tudi je vsled raznih neprisušnosti, ki jih ta način „miklavženja“ marsikje napravja, ta komedija naravnost prepovedana. Prel.

daleč s konjem pojaha in katere, borivši se z náplavom in roparskim napadom, v pravem času prinese, da bi jih še pred svitom v nastavljene očetove škornje pri otročjej postelji vložil.

Vprašamo pa sedaj: kakšen pomen ima „sv. Miklavž“ kot pedagog? — Pedagogični reformatorji XVIII. veka, kakor Rousseau, Basedow, pisatelji, pi-soči v duhu Condorceta, smatrali bi to vprašanje kot neprilichno odgovora. Vzdrževanje vere, v „sv. Miklavža“ razsipajočega z bogato roko sladke darove po otročjih sobanah, izgledalo bi jim kot nespamet, protivno njihovim odgojevalnim načelom in brezobzirni resnici. Krstili bi jo z imenom otrokom škodljivega praznoverja. Mi pa se držimo v tem podagogičnem slučaju v prvi vrsti induk-torične metode, porabljevane od današnje etnografije pri preiskovanju in ocen-jevanju homologičnih prikaznij, pojavljajočih se večkrat v najrazličnejših pod-nebjih in pokrajinah. Zato konstatujemo faktum, da je običaj deco po sliki sladke náde v nevidljivem konzervativnem duhu k pomisli nagibati, udomaćena po raznih pokrajinah svetà in pri mnogih narodih, naj so še tako različni med sabo. Računjajoč s tem faktom, ki ga vidimo vsajenega v naravo čloyeško in uvažajoč njega pedagogično vrednost, ne bomo se popraševali, jeli umestno to pomisel še na dalje razširjati, marveč le, če je obstoječ običaj resnično takó škodljiv ali tuj, da ga ni varno še trpeti?

Naivna vera v nočna pohajanja sv. Miklavža kaj hitro minéva. Desetletna Katica vžé hodi z mamo po sejmu, da bi pomogla kupiti bradatega „sv. Mik-klavža“ za četriletno Jerico. Z nasmehom in čutilom svojega višjega stališča dela tajno priprave, ki bi naj ganile sv. škofa k radodarnosti pri njegovem opravku „v tem ko mlajše sestrice, polne še naive vere, zaspijo po nevrésničenem zagledanju. In tudi ona se močno razveseli, ko najde prebudivša se pod vajšnico nepričakovano knjigo s pripovedkami, ali sukunjico, katero je že zdavnaj želela in katero je mama tajno kupila. Fantastična vera, meréča na pomisli. izgine, toda v duši predstavljajoči si simpatično važno ško-foysko postavo, zaostane pôjem o nekaj višjej moči, ki izpolnuje tajne, dušne želje, ter razumeva pri tem z bagrom nagraditi dobra dala. Je-li mar pa ta naivni pôjem res odbega daleč od istinitosti realnih razmer svetá? — Mar zares ni imel kedó od nas takšnih trenutkov, v katerih bi ne doživel nenavadnega uresničenja teh ali unih željá?

Iz tega obzira toraj ne zamoremo iz pedagogičnega stališča v ničemur krivditi „sv. Miklavža“, dokler on svojo zadačo slušno izpolnuje, to je: dokler ne razvaja otrok z prebitečnostjo in škodljivimi blagri. Celó hitro razdrtje iluzije ne dozdeva se nam škodljivo, ker pripravlja na lehak način otroka k temu, kar ga v daljšem življenju pričakuje, ko

Treba bo tehtati, služiti,

Molčat, trpeti, delovati,

Ter marsiktero slast razdreti

In drugo zidati začeti.

Dovoljujmo toraj „sv. Miklavžu“ po starem načinu pohajati ležišča otrok in poznamenjati svojo sled z milimi spominki. Njegov veliki imenonositelj v nebsih se gotovo ne srdí nad tem uporabljivanjem svojega imena, ki napolnuje z radostjo tolikanj otročjih dušic! Po „Szkoli“ iz poljsčine poslov. kl—.

Leta našega življenja.

Ko je Gospod Bog živali in človeka stvaril, poklical je vse pred svoj prestol, da vsakemu odloči, kako mu bode življenje ter mu odmeri število njegovih let. Na nja mogočni klic prvi človek pristopi. Njemu pravi Gospod tako:

„Ti moja najmenitnejša stvar, vladaj vse, kar živi! Uživaj sadje na polju in podvrzi si živali svojej volji! Po koncu bodi tvoja boja in plemenito se nosi, tvoj duh pa se naj dviguje daleč čez meje svetovne. Tako te obdarim z veličastvom in močjo ter ti odmerim trideset let.“

Človek pa pravi: „Vsegamogočni Bog, Gospod nebes in zemlje! Ker si me pred vsemi bitji tako bogato obdaroval, ker si me tako čez vse povzdignil, odmeri mi v svojej neskončnej milosti daljše življenje, da zamorem veličastvo in veselje tega sveta dalje uživati.“

Gospod molči in pokliče osla pred svoj prestol.

„Tvoja osoda je delo in trud, tvoj kinč potrpežljivost in prizanesljivost. Težke tovore boš nosil od jutra do večera, osat in druge osorne trave bodeš užival. Tako bo tvoje življenje in število tvojih let bodi petinpetdeset.“

Godrnjajoč reče osel; „O Gospod! toliko let naj prenašam svoje težavno in trudapolno življenje? Odvzemi mi, Vsegamogočni v svojej milosti vsaj dvajset let.“ Hitro pristopi človek in goreče prosi: „Daj meni, Gospod, dvajset let, koja hoče osel oddati.“ „Naj bo“, pravi Gospod.

Zdaj stopi pes pred prestol Najvišjega in temu reče: „Ti bodeš udan svojemu gospodu, zvesto čuval nja imetje in hišo. Nezaupanje ti bo branilo spati, nad vsako senco bodeš lajal, in nalik sužnju bodeš na verigi priklenjen ležal. Tako bode življenje tvoje in število tvojih let bodi štirideset.“

„Štirideset let, o Gospod, naj tako na svetu živim? Prosim te, vsedobrotljivi Bog! odvzemi mi dvajset let.“ Tako je govoril pes in zopet je pristopil človek milo proseč, da mu Gospod Bog podari še teh dvajset let, in zopet reče Bog: „Naj se zgodi po tvoji volji!“

Zdaj se prikaže opica pred božjim prestolom in njej govori Gospod: „Po postavi in hoji bodeš človeku najpodobnejša, vendar se ne bodeš nikdar, kakor on v moji pripodobi kazala. V svojem kretanju posnemala bodeš človeka pa to tako otročje in zoprno, da bodeš prava spaka. Po palici bodeš hodila, otroci in norei te bodo zasmehovali. Let pa imaš petinštirideset.“

Opica pa prosi Gospoda, da ji odvzame dvajset let in zopet prosi človek za nje. Gospod pravi: „Bodi ti!“

Glejte, kako se vse to izpolnuje, ter se bode spolnovalo do sodnega dné. Človek, krona stvarjenja, hodi do tridesetega leta vesel in ponosen po svetu, prav kakor podoba božja. Z veselim srcem uživa življenje, kojega trud in težave še navadno ne pozna in če jih pozna, tako vendar one nja mladostnega poguma ne upognejo, nja polnomoči ne sterejo. Svojej vladajočej volji podvrže živalstvo, nja duh preleti vse vstvarjenje, in nja krilata fantazija premeni nebeske prostore. To je človek do tridesetega leta, to so namreč leta — človeška.

Zdaj pa nastopijo življenja resne dolžnosti, skrbi in težave. Človek uvidi, da mora delati in pridobivati za svoje ljube, in za čas onemogle starosti. Mnogo

je dela, pičlo je plačilo in malo je krepila. Telo in duh nosita težke tovore, tako da človek dostikrat misli, da mora končati pod butaro skrbi, neuspešnega dela in prevarjenih nadenj. Tako preide poletje našega življenja, čas od 30.—50. leta; to so podarjena oslova leta.

Ta neumorna delavnost pa v istej meri pojema, v katerej pešajo telesne in duševne moči, koje je človek v letih bojevanja in truda zastavljal. Marsikaj se je doseglo, prihodnost je na videz zagotovljena. Priti bi morala leta veselega uživanja, pa zginila je neskrbna prostodušnost, skrb spremenila se je v navado, in le nje predmet je drugi nego popred. Naloga človekova je zdaj, da to, kar si je z veliko težavo pridobil, ohrani. Starost prihaja, moč pa odhaja. Ne da bi dolgo premišljeval, si je v zavesti, da bi se mu ne posrečilo več, tistih uspehov doseči, ako bi mu britka osoda, kruta roka sad njegovega truda uničila. Tega si svest postane boječ in nezaupen. Senca ga že straši, skrb za nja pridobljeno premoženje mu ne da spati, vriva se mu v ponočne sanje, duši mu vse nagibe do nedolžnega veselja in zaupnega človekoljubja. Glejte, to so podarjena pasja leta!

Bolj pa ko se bliža starost, bolj ko pojemajo moči, toliko bolj ginejo skrbi, dok popolnoma ne zginejo. Človek vse resne dolžnosti odloži, nesmožen je, da bi se še dalje bojeval in trudil, vse prepusti mlajšim močem, ter nalik otrokom le sedajnosti živi. Tako se zgodi, da se za reči, ki se drugim jako važne zde, ne briga več, med tem ko se prav resno peča z rečmi, koje so drugim nevažne. Prileten starec nima prihodnosti, njemu velja le sedajnost, preteklosti številne podobe pa še živé v nja duhu. Iz njegovih zgovornih ust slišimo dostikrat redke norosti in otroci in norei se stareu smeje, ki skločen hodi ob palici, prava senca človeka. Glejte, to so podarjena leta opice.

Po „Landwirthschaftliches Organ für das gesammte Deutschland.“

Književna poročila.

Zgodbe sv. pisma stare in nove zaveze. Za katoliške ljudske šole. S 50 podobšinami in 1 zemljevidom. Po nemško spisal Dr. J. Schuster, poslovenil Anton Lézar, duhoven ljubljanske škofije. Tiskane brez premene kakor l. 1881. Veljajo v platnenem herbtu 50 kr. av. v. Na Dunaju v c. kr. založbi šol. bukev 1884.

Že davno smo bili namenjeni o tej knjigi spregovoriti, pa vedno smo čakali, misleči, da se bode knjiga pri ponovljenih izdanjih vendar popravila. Naučno ministertvo je sicer ukazalo, da se učne knjige ne smejo vedno menjavati in spreminjati, kajti je to na kvar pouku, bolj pa še zadene stariše, ki so prisiljeni otrokom vedno nove knjige kupovati. Vendar pa tega ukaza ni tako tolmačiti, kakor, da bi se v učnih knjigah ne smeli tudi popravljati tiskovni in drugi pogreški, temveč ukaz je le hotel zabraniti, da se odsihdob razne učne knjige, koje so se enkrat od ministerstva odobrile, ne bodo več leto za letom v svoji notrajni uredbi in osnovi prav po nepotrebnem prenavajale, kakor se je to popred godilo. Da je pa učno knjigo, v kateri vse mrgoli tiskovnih in slovničnih pogreškov, pred vsakim novim izdanjem dobro pregledati, in jezik v njej teh grdih peg očistiti,

to je vendar vsakemu jasno, in dotični ministerski ukaz nikakor nima namena braniti to, kar je očitveno napačno. Zato bi bili želeli, da bi se „Zgodbe“ letos ne bile več izdale „brez premene“, temveč prav dobro bi bilo, ako bi se bilo v njih mnogo, mnogo spremenilo. V celej knjigi je menda ni strani brez jezikovnih pogreškov. Tukaj hočemo le na nekatere opozoriti.

Šuman uči v svojej primerjalnej slovnici, da je „r“ v slov. jeziku polglasnik. Mi smo torej tega mnenja, da bi se vendar pri tem ostalo, kar so nam taki učenjaki, kakor je Miklošič, dokazali. Tudi se otroci vedno motijo, ako pisava v vseh učnih knjigah ni po vsem enaka.

„Zgodbe“ polglasnika „r“ celo ne poznajo. Pišejo toraj: „pervi — str. VI, čerka — str. VII., smert — str. XI, verst, mergolele, persti, — str. 2; vert, verh, umerla, uterga — str. 3, oberne — str. 4; sterla, ternje — str. 5 itd. itd.

Za oskimi soglasniki (c, č, š, j, ž) pišemo „e“ mesto „o“; rečemo toraj: „zemljevid“ in ne zemljovid — str. I, 15; „učencema“ in ne „učencoma“ XII; „prvencov“ in ne „pervencov“ str. 6; „komolcev“ in ne „komolcov“ str. 9*), „hlapcev“ in ne „hlapcov“ str. 11, 12 itd.

Prav neumljivo pa je tudi, zakaj se piše konsekventno „Jakop“ mesto „Jakob“ str. VIII, 18, 19, 20 itd.

Tudi pišemo angelj, prijatelj, tedaj tudi „angeljev, angelje“ in ne „angelov angele“ str. 2 „angeljema“ in ne „angeloma“ str. 13 „prijateljsko“ in ne „prijatelsko“ str. 8.

Slovnica uči, da se zaimek prve osebe glasi: „jaz“ in ne „jez“, str. 6. 9, 13 itd.

Tudi rečemo „Azija“ in ne „Azia“ tedaj v „Aziji“ in ne v „Azii“; v „Arabiji“ in ne v „Arabii“ str. 10.

V tretjem sklonu se predlog „k“ pred goltniki omeči v „h“, tedaj „h kači“ in ne „k kači“ str. 4.

Leta bodo „prišla“ in ne „prišle“ str. 26.

„Potom“ str. 3, „vesoljni“ str. VII mesto „potem vesoljni“ sta tiskovna pogreška.

Zaimek tretje osebe, on, ona, ono“, se jako nepravilno sklanja.

Ravno tako bi se smeli nekoji izrazi z boljšimi nadomestiti. Bolj nam dopada „pisatelj“ ko „pisavec“; „učenina“ za „Lehrstoff“ nam ne ugaja; bolje bi bilo menda tudi reči: „bodi nebo“ nego „bodi nebes“ str. 1. „podobami“ m. „podobšinami“ itd.

Nadalje je opaziti, da so g. prelagatelju mnogo težave pripravljali nemški samostavniki. Tu pač ni pozabiti, da lepota in moč slov. jezika tiči v glagolu, da vam je toraj njega dostikrat tam rabiti, kjer stoji v nemškem samostavnik.

Isto tako mislimo, da je pravilneje pisati „puščava, svetišče“ nego „pušava, svetišče“.

Te nedostatke smo zapazili pregledavši le nekoliko listov; ponavljajo se ja skoraj, kakor smo rekli, na vsakej strani, kar vso knjigo jako pači.

Keiščanski katoliški nauk. Tiskan brez premene kakor l. 1881. Velja zvezan v platnenem herbtu 25 novih krajev. Na Dunaju v c. kr. založbi šolskih knjig. —

Da-si je v tej knjigi jezik nekoliko bolj pravilen, tako bi ji vendar nekatere „premene“ prav dobro došle. Obče se tudi tukaj nahajajo tiste slovnicične napake, o katerih smo ravnokar govorili. Tudi tukaj čitamo: „smertjo, terpel, umerl, angel, angelov, kristian, Maria, zvonjenje“, itd. itd.

Pa še drugo napako najdemo v tej knjigi, koje nam ni moči spregledati, kajti vidiš jo na mnogih straneh in to še po večkrat. Pisatelj te knjige je

*) Svetopisemske mere bi se pač otrokom bolj pojasnile, ako bi se pod črto povedalo, koliko to znese v sedajnej novi meri.

moral biti silno boječ, malozaupen v samega sebe, kajti ves čas mu nagaŋja. Poglejmo le nekatere: Str. 19 (šacov), 20 (ne cviblamo), 24 (erbe, ravnoerbe), nesrečna slutnja, da ga čitatelj ne bode umel. Da bi se mu to ne prigodilo, dodjal je knjigi toliko in tako čudnih tolmačev, da se jih človek kar prestraši. 32 (copernija), 50 (erbi), 56 (žnabel), 60 (gnus), 70 (almožna), 83 (polonaš, vižaš.)

Str. 14 se „slovenska“ beseda „gajžlan“ tolmači z „bičan, šiban“, ki stoji v oklepih.

Str. 38 stoji pri besedi „vaga“ poleg nje v oklepih pa „tehtnica“ itd.

Če te „trdnjave“ natančneje pogledamo, tedaj zapazimo, da je pisatelj na nekterih mestih pravilno domačo besedo tolmačil s tujko v oklepih, na drugem mestu dodjal je zopet sinonime; tretjič pa celo spačene nemške besede rabi v potni pisavi, pravilne slovenske izraze pa dostavlja v oklepih. Nam se pač vse to prav nepotrebno zdi. Ako je kje kaj nejasnega, tedaj je dolžnost učiteljéva, da to raztolmači in pojasni, in tukaj so potem na pravem mestu tudi manj pravilni izrazi, ki so pa sicer med ljudstvom navadni. Naš slovenski jezik pa je sedaj že toliko razvit, da zamoremo nemškim pokvekam dati za vselej slovo. Sicer pa samo rečemo, poslušujmo se povsod, v navadnem, izlasti pa v javnem govoru izključljivo pismenega jezika, in ne bo se nam bati, da bi nas ljudstvo ne umelo. Narod se bode tem potom privadil lepim slovenskim izrazom, ter jih bode tudi umel, ne da bi jih bilo treba vedno s tujkami pojasnovati. —

Pa še nekaj moramo omeniti. Naša tako mila lepa in ponižna beseda „milost“ že dolgo bije boj z mogočno nemško „gnado“. Katera bode zmagala, to nam pove prihodnjost. V tej knjigi je „gnada“ milost po vsem pobila, ter jo vrgla daleč dol pod — črto — str. 28. Mi pač ne vemo kaj bi na to rekli, kajti je vendar očitvidno, da je „gnada“ prišla med Slovence po možeh, neveščih slov. jezika. Isto tako bode dobro, ako molimo tako, kakor sta molila slovanska blagovestnika sv. Ciril in Metod. namreč, „blažena si med ženami in blažen je sad tvojega telesa...“; ako to storimo. potem pa tudi ne bode treba besedi „žegnana“ v oklepih pristavljati „blagoslovljena“ str. 28.

Razun tega je na naših šolah še drugi katekizem v rabi. Temu je naslov:

„Veliki katekizem za ljudske šole.“ Žalibože da je tudi ta poln slovnčnih hib — da-si se tiska brez „premene“. V tem katekizmu najdeš pogreške, kakor: ktere so te poglavje?; te poglavje so — str. 3. katoliškiga, str. 4, božjiga, s sercam, str. 5; samiga, svetiga, vsakimu str. 6; „de“ m. „da“, eniga, noviga, str. 7; škofam str. 8; vsih greham, str. 9; Pilatam str. 10; jez, sim, str. 11. itd, itd. To so pogreški, kojih niti v nalogah učencev ljudske šole ne vidimo radi; kaj li porečemo, ako se nahajajo v učnej knjigi? Isto tako najdemo pogreške tudi v „Malem katekizmu“.

Zakaj pa smo vse to omenili? Hoteli smo s tem organe, kojim je izročén verski pouk, tedaj posredno tudi verske poučne knjige opozoriti, da vse te bukve natančno pregledajo, popravijo in opilijo, tako, da bodo gledé jezika na tistem stališču, na kojem so druge slovenske šolske knjige. Upamo, da nismo zastonj govorili; nadjamo se, da prihodnja izdanja teh knjig ne bodo prišla več nespremenjena iz tiskarne, temveč, da se bodo v zgoraj rečenem smislu prav močno spremenila.

Narodno blago.

XXXVI.

Zvonik stolne cerkve v Ptuj.

(Narodna pravljica.)

O postanku po samez stoječega starinskega zvonika stolne cerkve v Ptuj, pripovedoval mi je priprost kmetič sledečo pravljico:

Samostoječ zvonik stolne cerkve v Ptuj je uže zeló zeló star in vendar še zeló močen in trden.

Pa kakó bi tudi ne bil, saj ga je neki sèzidal sam hudič. Bilo pa je to tako-le: Zidarski mojster, ki je zidanje tega zvonika prevzel, premišljeval je zvečer, kako bi zvonik najhitreje in najlepše pozidal, kar pride k njemu hudič, ter ga vpraša, kaj da premišljuje. Mojster pove, da je prevzel zidanje zvonika in da bi tega rad prav hitro, lepo, pa tudi močno sezidal.

„Daj mi tvojo dušo, pa ti sèzidam zvonik v jednej noči in sicer ravno tako, kakoršnega hočeš ti imeti!“ mu reče hudič.

„Hočem se premisliti“, reče mojster, „pridi jutri zvečer!“

Drugega jutra zgodaj se podá mojster naravnost k župniku, (kajti takrat bila je še v Ptuj samo županija) ter jim pripoveduje, da mu je hudič obljubil zvonik sèzidati, a pod tem pogojem, če mu dá za to svojo dušo.

„Kaj mi je storiti?“ vpraša mojster gospoda župnika.

„E, prepusti hudiču delo,“ rečejo župnik, toda reci mu, da si po dušo ne sme priti prej, kot na telovo, jaz bođem uže skrbel, da bode za-te dobro.“

Zvečer pride hudič zopet. „No, kakó je, si se uže premislil?“ vpraša mojstra.

„Seveda se sem“, reče mirno mojster, le sèzidaj zvonik, a po dušo si pridi na sv. telesa dan.“

Hudič in mojster napravita sedaj pogodbo in zidar še dá hudiču plan, (načrt) po katerem je mislil prej sam težavno delo izvršiti.

Drugega dne stal je zvonik na odločenem prostoru. —

Prišlo je telovo. Zidarski mojster bil je uže tri dni pred tem dnevom pri župniku, ter je neprenehoma molil. A na sv. telesa dan hodil je na deanej strani župnika pod nebom, kajti tako se mu je od župnikove strani zapovedalo, rekoč, da hudi ne bo imel potem nobene moči do njega. Na koncu, ko se je procesije uže cerkvi bližala, delalo je zidarskemu mojstru pod nebom tako silo, da se mu morali sv. rešno telo na glavo držati. Hudič, videvši, da ne bo nič opravil, prijezdil je kot mlad gospod na ličnem konjiču, ter hotel zidarskemu mojstru pogodbo vrniti. Ker pa je bil ta uže v cerkvi in ga torej hudič ni mogel doseči, poddržal mu je pogodbo na dolgej palici v cerkev.

To pa je res, kajti podoba tega hudiča, ki jezdi na konju in na dolgej palici drži kos papirja, vidi se še dandanašnji na zunanjej strani Ptujске stolne cerkve.

Če kedaj prideš v Ptuj, ne pozabi si to podobo pogledati.

Zapisal T. Godomerski.

Dopisi.

Maribor, dne 4. decembra 1884. Danes je učit. društvo za „mariborsko okolico“ zadnjekrat v tem društvenem letu zborovalo. Udeležilo se je 20 udov; počastili so nas tudi sledeči gostje sé svojo navzočnostjo: G. nadzornik Fr. Robič, g. dr. Janko Sernee in g. dr. Leonhard, c. kr. okrajni zdravnik. — K prvej točki dnevnega reda je samo omeniti, da se društvo gledé zabranjevanja mladini, „nevarnih knjižic in tiskovin“ popolnoma strinja z mnenjem „bruškega učit. društva“, ki je to stvar sprožilo. K drugej točki nas je g. Gab. Majcen prijetno iznenadil s zanimljivo študijo „o večnem bóju“.

Pazljivo smo poslušali gladko razpravljanje, sad vsestranskega premišljevanja in duhovitega znanja. Raznovrstni citati in globoke, v soglasno celoto zložene misli so nas veselo spremljevale od kraja do konca. Kaj takšnega v resnici človeka povzdigne in zbuja v njem marsikatera blage misli in plodovite namene. Gotovo si je vsaki želel, da bi nas g. ref. še večkrat iznenadil s kako študijo, ki brezdvomno boljše vpliva, ko sicer imenitno, pa vécsi vendar dolgočasno in precej brezvpešno debatiranje. — Če iz praktičnega stališča sodimo, moramo vendar tretjo točko dnev. rada: „najvažnejša plemena jabolk“ tudi najvažnejšo imenovati. Z izborna spretnostjo jo je rešil znani strokovnjak g. Kalmann, ravnatelj tukajšnje vinorejske šole, ki je najizvrstnejše vrste se pri nas nahajajočih jabolk pokazal, pogovoril in nam jih dal okusiti. Mi jih hočemo tudi v tistem redu navésti, v katerem jih je on popisal in sploh ocenil. Začel je sé „zlato parmeno“ s kraljico jabolk, katera pa je po njegovem mnenju po krivici ta priimek dobila. Čeravno ima krasno deblo in daje lepi in okusen sad, vendar ima tudi svoje napake. Njeno sadje začne namreč, kakor znano, pre-rano birati, t. j. od leta do leta drobnejše in slabše postajati. Rodovitnost drevesa pred časom pojame, drevo samo pa skoraj usahne. Sicer se da tem napakom v okom priti, ako se v mladosti (od 1. — 6. leta) krona pridno obrezuje tako plodnost zadržuje, dokler si ni drevo popolnoma opomoglo. Poznej se pa priporočuje tudi pomlajevanje dreves.

Parizerska ramboura, tudi kanadaška rejneta je v severni Nemčiji že dolgo znana, pa se kaj posebno ne čisla. Porablja se pogosto le za jabolčnjak; a pri nas je dobilo to jabelčno pleme kmalu veliko veljavo in je postalo hitro moderno. Sad je precej velik, nekoliko rebrast, zelen in bolj ali manj z rjo obdan, kot jesenska rejneta ali „ledrerca“, precej sočnat in izbornega okusa. Po predavalčevih skušnjav pa se ne da dolgo hraniti.

Ananas-ova rejneta, (Ananas Reinette). To pleme se odlikuje posebno po izvrstnem okusu. V nobenem šolskem vrtu ne bi smelo kot pritlično drevo (Zwergbaum) manjkati.

Beli zimski kalvil, kralj jabolk je zaradi imenitnega okusa, po njegovem prepričanju sploh najboljše jabolko. V knjigah se navadno trdi, da zahteva bolj toplo podnebje, pohorski kalvili blizo 700 m nad morskó višino (v Šent-Lovrencki okolici) pa pričajo, da jim manj topla zavetja tudi ugajajo. Belemu zimskemu kalvilu po vnanji obliki podoben, a samo bolj visok in ozek je „rumeni Bellefleur.“ To je čisto novo pleme, ki še nobenemu od navzočih ni bilo znano in se da tudi kot „pritlično drevo“ gojiti. — „Oberdik-ova in Harbert-ova rejneta“ se smete prištevati tudi zlahtnim plemenom, a ta prva je tudi za to znamenita, ker nam skoraj najlepša debela daje.

Kar se terminologije in sinonimov posameznih plemen tiče, nas gospod ravnatelj opozarja, kako potrebno je, da se v tej zadevi zedinimo in poprimemo koliko mogoče enotnih imen, ki so se večjidel že pri vseh narodih, kjer so dotično sadje nahaja, udomaćile. „Kosmač“, n. pr. namesto „rejneta“ (Reinette) se mu celo neprimerno dozdeva, in zatorej nasvetuje, da se držimo raj imena „rejneta“, ker je to ime tako rekoč kosmopolitično. Isto tako bode treba nekatere krive priimke, kot, n. pr. „póletni mošancelj“ za zlahtni Borstorfer

(Edelborstorfer) izbacniti in se poprijeti le pravilnega: „žlahtni Borstorfer“, ali kratko „borstorferca“, da se tako žlahtni si enaki plemeni „Borstorferca“ in „štaj. mošancelj“ katerega si nekateri trudijo, sé sicer tudi trpežnim in sploh dobrim zelenim knežnikom (der grüne Fürstenapfel) izpodrinoti, — tudi po imenu razločujete.

Veliko vredno je to, da so se različna žlahtna plemena jabolk pokazala in prav ocenila, a še več vredno bi pa bilo brez dvombe to, da bi se tudi v resnici veselo seglo po cepičih omenjenih plemen. Upamo, da nam vino-rejska šola tudi v tem obziru radodarno postreže.

Veselo dolžnost smo konečno spolnili, ko smo se na poziv g. predsednika z navdušenimi „Živijo“-klici ljubeznivemu govorniku za njegov gotovo ne brezvspešen trud zahvalili.

J. C.

V Vurbergu, 19. novembra 1884.*) Učiteljsko društvo Ptujsko je imelo 3. t. m. svoje mesečno zborovanje. Že dolgo ni bilo udeleževanje tako obilno, kakor ta dan. Bilo je zbranih 25 udov in 1 gost. Gosp. predsednik pozdravi navzoče, opominjvaje jih k obilnej udeležbi pri društvenih zborovanjih in k vstrajnemu delovanju, predstavi kot nove ude gg. Ferline-a, Vauda in Zopf-a, učitelje na okoliški šoli Ptujski in g. Sekirnika iz Cirkovee. Prečita in odobri se zapisnik prejšnjega zborovanja. Izmed dopisov je omeniti pismo gimnazijalnega ravnatelja g. P. Končnika, s katerim društvu odgovarja na čestitko, ki mu jo je poslala v zahvalo za njegov trud, ki ga je imel pri vrejevanju in izdaji novih slov. šolskih knjig. Zatim sledi predavanje g. Kavklerja, ki najprej govori o imenitnosti zemljedeljstva sploh in kako je posebno za naš slovenski narod nujna potreba, da v zemljedeljstvu napreduje. Zato vspodbuja učitelje, da se kolikor mogoče ustanovijo pri šolah napredovalni tečaji, v katerih se šoli odrasli mladenči urijo v vseh strokah gospodarstva. Končno podaje učni načrt takšnega tečaja, katerega bode on vodil pri šoli okolice Ptujске. Po nasvetu g. Krajuca društvo izreče odišlemu g. profesorju Fr. Hubadu, bivšemu začasnemu vodji na gimnaziji Ptujskem, sedaj profesor v Gradu, za njega trud in požrtvovanje, ki ga je vedno skazal društvu s tem, da je večkrat pri društvenih zborovanjih predaval. Gospod Kavkler nasvetuje, naj bi vsi učitelji, kateri še niso pristopili k „Matici Slovenski“, posebno zdaj, ko nam ponuja učiteljem imenitno knjigo „Flora slovenska“, od prof. Glowacki-ga. Takisto g. Suher vabi še enkrat vse učitelje, da pristopijo k slovenskemu pevskemu društvu. M. K.

Kranjsko. Zadnjič poročal sem Vam, da ima „Deutscher Schulverein“ 3 krajne skupine na Kranjskem; a mej časom, ki je potekel od tedaj pa do danes, ko Vam pišem te vrstice, porodilo se je temu društvu najnovejše dete in sicer pri nas Kranjcih, prav na Gorenjskem, ob vznožji slavnega Lubelja, v znanem obrtnem Tržiču (Neumarkt), tem slavnem trgu kljunačev in slovenskih Germanov. Nekaj tržiških „Cimbrov in Tevtonov“ ustanovilo je te dni „orts-gruppe“ zloglasnega nemškega „šulvereina“, ki je toraj četrta v naši slovenskeji Krajini. Možno, da bodo odslej modri Tržičani lože spečali svoje coklje, škarpete in eveke!

Tolikanj pogrešani „imenik ljudskih učiteljev na Kranjskem“ je neki uže v rokopisu precej časa dodelan ter se menda tudi uže tiska. Pričetkom prihodnjega leta imeli bomo torej tudi mi Kranjski učitelji svoj šematizem in nadejamo se, da bode učiteljstvo rado segalo po njem ter hvaležno slavnemu „Slovenskemu učiteljskemu društvu“ za njega priredbo.

O bodočem dež. šol. nadzorniku se do zdaj še nič definitivnega ne vé. „Neue freie Presse“ je sicer uže za gotovo proglasila prof. Šukljeja za to dostojanstvo; a mi tega zdaj še ne moremo verjeti. Vemo sicer, da je gosp. profesor pri vladi Kranjski „persona grata“, a zato nam še nikakor ne gre v glavo, da bi baš on moral biti naslednik Pirkerjev.

*) Ta dopis nam je za zadnjo šte. že prepozno došel.

Zadnja številka — 23. — „Uč. Tovariša“ ima naslednjo vsebino: Neprilike kranjskih učiteljev. — Knjiga Slovenska v XVIII. veku. — Slovstvena zgodovina v slovenski ljudski šoli. (Piše Gradi-
mir.) Dalje. — Pripovedke iz zgodovine avstrijskih vladarjev. (IV. Grad Baldern pri Cirihi. V. Rudolf vzame drug grad Utliberg. VI. Grad Glatzenberg.) V. Jarc. — Kruh. (Kemija v kuhinji.) Po „nemškem izvorniku“ posnel J. Ravnikar. — Dopisi. — Razpisi učiteljskih služeb. — Premene pri učiteljstvu. — Natečaj. — Listnica uredništva. — Inserat. — Bruno.

Iz Koroškega. Da tudi „Popotnik“-ovi bralci zvedo, kakšne razmere so pri nas koroških Slovenceh gledé šole, blagovolite sprejeti to le prigodbico v Vaš cenjen list. V Tinjah pri Velikovcu so imeli dva učitelja, enega Slovenca in enega Nemea, ki ne zna prav nič slovenski. Slovenski učitelj je pa šel v pokoj, in tako je ostal samo nemški učitelj Moser. Krajni šolski svet je prosil za drugega učitelja, katerega mu pa niso dali, ampak poslali so možem v Tinjah sledeči odlok:

„Z. 1681. An den Ortsschulrath in Tainach. Der hohe k. k. Landes-
schulrath hat mit dem Erlasse vom 15. Oktober l. J., Z. 2397, anher mitgetheilt, dass er nicht in der Lage ist, eine Lehrkraft zur Supplirung dorthin abzuordnen, Es bleibt demnach nichts anders übrig, als bis zur Besetzung der Oberlehrerstelle den Halbtagsunterricht einzuführen. Der dortige Lehrer Herr Florian Moser wird bestrebt sein mit Zuhilfenahme eines Schü-
lers aus der zweiten Klasse zur allfälligen Verdolmetschung bei den kleinen Kindern den Unterricht anzufangen. Ueberhaupt wird in diesem Falle mehr auf die technische Fertigkeit der vorzunehmenden Gegenstände, als auf das Verständniss, Gewicht zu legen sein. Hievon wird der Ortsschulrath in Kenntniss gesetzt. K. k. Bezirksschulrath Völkermarkt am 4. November 1884. Des Vorsitzenden Stellvertreter: Beda Schroll, m. p.“ —

Zdaj si pa že morete misliti, kaj in kako se pri nas v šoli godi. Učitelj Moser ne zna nič slovenski, otroci pa nemški nič, on jim toraj ne more ničesa dopovedati, in oni njemu nič. Izbral si je enega šolarja za pomočnika, ta pa tudi ne zna dosti nemški. Paglavcem se pa tudi neumno zdi, da bi jih šolar podučeval, zato se mu posmehujejo, ropotajo, vpijejo, se krohotajo, mu kažejo jezike itd., sploh rečeno, uganjajo same burke ž njim. — To je goli faktum, komentira pa si ga naj vsaki sam. Korantanus.

Novice in razne stvari.

[Presvitli cesar] je podaril krajnemu šolsk. svetu v Kitzek-u iz svoje zasebne blagajnice 300 gl. za zgradbo šolskega poslopja.

[Štajerski dež. odbor] je privolil, da se učiteljem na okoliški šoli v Radgoni, katera se je pred tremi leti iz II. v IV. plačilni razred uvrstila, do poenačenja plač učiteljev na obeh ljudskih šolah izplačujejo k sedanji plači tako dolgo primerne osebne doklade, dokler se plačilni razredi ljudskih šol zopet ne revizirajo.

[Ljudško šolstvo na Štajerkem.] Ob konci avgusta 1883 bilo je na Štajerskem 761 javnih ljudskih šol, 20 ekspositor, 6 ekskurendo postaj, 42 zasebnih in 7 tovarniških šol. Od 761 javnih šol bilo je 420 večrazrednih, 341 jednorazrednih, 29 deških, 23 deklških in 709 mešanih. Na 651 šolah poučevalo se je celi dan, na 110 pa samo pol dneva. Po jeziku, v katerem se po-

učuje, bilo je 526 nemških, 160 slovenskih in 75 mešanih šol, v katerih se je torej poučevalo v obeh deželjskih jezikih. Otrok v dobi ali starosti za šolo je bilo 164.258; 452 so jih izbrisali kot nesposobnih za šolanje. Upisali so torej 159.706 otrok; obiskovalo šolo pa je v resnici le 151.380, torej je brez šolskega pouka ostalo 8326, t. j. 5·3% proti 5·6% od leta 1882. Poučevalo je na ljudskih šolah poleg 3 ravnateljev 399 nadučiteljev, 546 učiteljev, 320 podučiteljev in 72 pomočnih učiteljev, dalje 5 nadučiteljic, 45 učiteljic, 242 podučiteljic in 18 pomočnih učiteljic, vкуп 1650 oseb. Vse so postavno za poučevanje sposobljene, razven 39. Za poučevanje deklic v ročnih delih skrbelo se je na 414 šolah, za kar je bilo nastavljenih 285 učiteljic za ročna dela. Stroški za to učiteljsko osobje so znažali, in sicer redne plače: 946.740 gld. starostne priklade: 63.260 gld. podpore: 1080 gld. za učiteljske okrajne knjižnice: 630 gld., za učiteljske konference: 3230 gld. in raznih potroškov: 2660 gld., vкуп 1.017.600 gld.

[Slovenska slovnica] za srednje šole je ime novi knjigi, kojo je spisal naš učeni rojak g. J. Šuman, c. kr. profesor na akad. gymnaz. Dunajskem in katera je ravnokar v tiskarni Družbe sv. Mohora v Celovcu v založbi te družbe zagledala beli dan. Cena ji je 1 gld. Ocenili bodemo to knjigo v eni prihodnjih števil. Za danes omenimo le, da je zunanja oblika čedna in tisek lep in razločen.

[Deželni šolski svet Kranjski] je po jako obširni debati v svoji seji 4. dne t. m. jednoglasno sklenil: a) Mestni občini ljubljanski je napraviti do pričetka šolskega leta 1885/86 jedno javno ljudsko šolo za dečke in jedno za deklice z nemškim učnim jezikom; obe šoli se bode razširjale v smislu § 11. dež. šolsk. zakona z dné 2. maja 1883. b) Ob istem času z ustanovo teh šol z nemškim učnim jezikom je po vseh drugih javnih ljudskih šolah mesta ljubljanskega slovenščino vpeljati kot učni jezik za vse predmete, in sicer sukcesivno, t. j. leto za letom, dočim se nemščina uvede kot obligaten predmet, pričénši s III. razredom.

[Šolskih postav] na polju štaj. ljudsk. šolstva 16. zvezek je ravnokar izišel in obseže za vsem 8 ministerskih in 6 naredb. dež. šolskega sveta, med temi ukaz c. kr. dež. šolsk. sveta z dne 16. oktobra 1884 štev. 5167, s katerim se izvrševaje I. art. min. naredbe z dne 8. junija 1883 štev. 10.618 objavljajo popravljeni učni načrti za štaj. ljudske šole. V tem zvezku zadržan „načrt za nerazdeljeno enorazrednico“ bode se, kakor iz zanesljivega vira poizvemo, v 17. zvezku tudi v slovenskem jeziku objavit.

[Nov list.] V Rudolfovem začne o novem letu izhajati novi list pod naslovom: „Dolenjske Novice“. Izhajal bode dvakrat na mesec in stal celoletno 1 gold. Lastniki in založniki so gg.: posestnik tiskarne J. Krajec; Josip Romé, kaplan v Šmihelu; Matej Jereb, župnik v Stopičah in Ivan Lapajne, šolski nadzornik v Krškem.

[Razpuščeno učit. društvo.] Kako povzamemo novinam, je vlada bila primorana učiteljske društvo: „Allgemeiner Mährischer Lehrerverein“ radi nelojalnih izjav razpustiti.

[Tisočletnica slovenskega slovstva.] Kakor poroča panonska legenda, katero je spisal najbrže učenec sv. slovanskih aposteljnov sv. Klemen, je 26. oktobra l. 884 sy. Metod dokončal prestavo svetega pisma in bogoslužnih knjig na staroslovenski jezik. Sv. Klemen pravi namreč v oni legendi: „Ko je sv. Metod nedolgo pred smrtjo (okoli onega leta) dovršil prestavo, se je prisrčno Bogu zahvalil, da mu je dodelil toliko milosti in vspeha, je opravil s svojimi duhovniki svete skrivnosti (sv. mašo) in obhajal spomin sv. Demetrija.“ Sv. Demetrij se pa časti v vzhodni cerkvi dne 26. oktobra. Tedaj je bil 26. oktobra posebno znamenit dan za vsakega Slovana, ker je bilo ravno tisoč let, kar je postavil sv. Metod podlago slovenskemu slovstvu s prestavo sv. pisma in drugih bogoslužnih knjig.

[Nemški Šulverein v Berlinu] šteje po vsem Nemškem 100 skupin z 12.000 udi. Iz razglasa, katerega je izdala Berlinska skupina, je razvidno, da je vse delovanje „Šulvereinovo“ obrnjeno proti Slovanom, posebno Čehom.

[Šolstvo v Rumeniji] v novejšem času zdavno napreduje. Nova Bukareška nadškofija, kojoj je na čelu msgr. Pasli ima sama 26 šol z 2249 otroci. Zraven malih začetnih šol, katere obiskuje kakih 30—40 otrok, so znamenite šole za večje otroke. V Turnu Severinu s 179 otroci, v Braili s 110 dečki, 92 deklicami in 45 gojitelji pensionata. Glavni ustavi v Bukareštu so: Angleške gospé imajo 6 šol z 893 otroci, v njih je 526 katoliške, 309 grške, 29 protestantovske in 29 judovske vere. Veliki pensijonat v ulici Peter Choschu ima 208 dečkov in ženski 230 deklic. Za dečke je v Bukareštu glavna šola spojena z gimnazijo in filialno šolo. Na obeh se podučuje 470 dijakov in sicer: 157 Madjarov, 150 Nemcev, 69 Rumuncov, 25 Poljakov, 24 Čehov, 15 Vlahov, 14 Francozov, 6 Grkov, 5 Bulgarov, 3 Srbi in 2 Angleža. Ta zmes dijakov pa šteje 363 katolikov, 66 grko-rumunskega veroizpovedanje, 18 protestantov in 23 judov. K temu se še mora prišteti duhovski seminar s 16 in deški s 17 gojenci.

[Na vseh dvajsetih nemških vseučiliščih] in na akademiji v Münstru s početka novega semestra predava 1494 profesorjev, in sicer 1042 rednih in 451 izrednih. Ako prištejemo k temu še 520 privatnih docentov, tako iznaša število vseh akademijskih učiteljev nemških 2014. Največ vseučilišnih profesorjev ima Berlin, namreč 257; potem Lipsko 167, Monakovo 146, Vratislava 125 docentov.

[Mesto Petrograd] ima 861.300 prebivalcev, ki stanujejo v 10.280 zidanih in 10.256 lesenih hišah. Najemnina ali stanovnina celega Petrograda znaša na leto čez 42 milijonov rubljev. Domačinov je samo 253.000, vsi ostali so od drugod. Vojakov je v Petrogradu 30 tisoč.

[Mravlje, pečajoče se s poljedelstvom] steknili so v Ameriki v državi Teksas. Tiste živalice si blizo 120 cm na okroglo pred mravljiščem zemljo lepo osnažijo, kar nikakor ni malenkost pri toliki plodnosti, kakor je gledé rastlinstva po Teksasu. Po tako opletem prostoru posejejo seme neke rastline, ki se ji „mravljski riž“ pravi. Ko rastlina dozori in zrnje venkaj pocepa, ga mravlje poberó in spravljajo — za zimo ali pa sploh za potrebo. Opazovalci so se dolgo časa čudili, odkod se po Teksasu in pa v Afriki po Algirji okoli mravljišč toliko tega riža nahaja, ker ga drugod skoraj celó ni dobiti. Jeli so preiskavati in mično stvar opazovati. Kaj da so zvedeli, je znano — če je res, kajti iz Amerike je!

Spremembe pri učiteljstvu.

Na Štajerskem. Gosp. Rajm. Hönig, učitelj na mestni dečki šoli v Mariboru postal je nadučitelj ravno tu. — Gosp. Martin Šalamun, podučitelj pri sv. Lovrencu v slov. goricah pride za učitelja v Stoperce, gosp. Šimon Viher, podučitelj pri sv. Lovrencu na kor. žel. pa za učitelja v Ribnico. — Gospa Marija Cvahte (roj. Triller), prejšnja podučiteljica v Konjicah postala je def. podučiteljica pri Mali nedelji — Kot prov. podučitelja sta novo nameščena učit. pripravnik: gosp. J. Sekirnik v Cirkovcih in gosp. Slanc pri sv. Lovrencu na dravsk. dolju in kot suplent: gosp. Vekoslav Krivec v Podgorju. — Gosp. Blaž Veranič, nadučitelj v Polskavi, stopi v stalni pokoj.